

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Trygg egenomsorg og brukermedvirkning i primærhelsetjenesten

Chambers R, Wakley G, Blenkinsopp A.

Supporting self care in primary care

250 s, tab, ill. Oxon: Radcliffe, 2006.

Pris GBP 25

ISBN 1-84619-070-3

Brukermedvirkning i helsetjenesten innebærer utfordringer. Det er villet og ønsket av de fleste pasienter, og i noen grad lovfestet. Et viktig element i brukerinvolveringen er å fremme pasientenes egenomsorg.

Dette handler om å medvirke til at de får nok kunnskap, trygghet og selvfølelse til selv å vurdere og igangsette relevante og nødvendige tiltak relatert til egen helse. Man skyver ikke ansvaret over på pasienten, men overfører ansvar og kompetanse. Det må skje i åpenhet og krever aktiv samhandling mellom pasient og helsetjeneste. En kultur rundt egenomsorg og brukermedvirkning må bygges opp. Som klinikere vet vi at dette er en viktig del av pasientarbeidet, men også at det er vanskelig å få til i praksis. En hovedårsak til dette er at brukermedvirkningen til nå har bestått av mange fagre ord, men få forslag til konkret handling. Denne boken kan bli et viktig bidrag til å snu denne trenden.

Den er tredelt. Først er det en teoridel som omhandler hva man vet om pasientenes ønsker om brukermedvirkning og helsearbeidernes frykt og engstelse for å gi fra seg innflytelse og makt til andre, deriblant pasienter og andre helsearbeidere. Videre tar den for seg behovet for samarbeid og hvordan man skal utvikle en trygg praksiskultur som fremmer pasientmedvirkning. De kliniske eksemplene i del to omhandler halsinfeksjoner, ryggsmerte og astma. Disse eksemplene er relatert til bruk av ulike verktøy, som er beskrevet i del tre. Dette er en metodesamling bestående av 21 ulike redskaper til å evaluere og utvikle egenomsorg i praksis. Flere er tuftet på innhenting av pasientinformasjon, for andre er det lagt vekt på hvordan man skal styrke pasientens kompetanse når det gjelder egen-

omsorg samt styrking av legens mestring av veiledning og støtte til pasientene. De 21 verktøyene er konkret og godt beskrevet, og mange bør kunne overføres til norske forhold etter noe bearbeiding.

Boken er praktisk rettet. To av forfatterne er erfarne allmennpraktikere, og viktige institusjoner som Royal College of General Practitioners, Royal College of Nursing og Staffordshire University står bak utgivelsen. Den er ikke først og fremst rettet mot enkeltleger, den egner seg best til bruk i grupper, det være seg en gruppepraksis eller tverrfaglige grupper i primærhelsetjenesten. Den burde også kunne være et godt grunnlag for faglig aktivitet i videre- og etterutdanningsgrupper i norsk allmennmedisin.

Den uttrykte målsettingen er ikke bare å styrke pasienten, men også å redusere arbeidsmengden for fastlegen. Ved at legen medvirker til at pasienten i større grad selv håndterer forebyggende arbeid, tar ansvar for mindre alvorlige plager og en større del av omsorgen ved kroniske sykdommer, er postulatet at arbeidsmengden vil avta. Hvis det er tilfellet, bør dette være inspirerende lesning og motivasjon for en hardtarbeidende kliniker.

Per Hjortdahl

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Rehabiliteringsmedisin med vekt på smerter

Borg J, Gerdle B, Grimby G et al., red.

Rehabiliteringsmedisin

Teori och praktik. 344 s, tab, ill. Lund:

Studentlitteratur, 2006. Pris SEK 383

ISBN 978-91-44-04507-8

Dette er en svensk lærebok, og målgruppene er leger, fysioterapeuter og ergoterapeuter under utdanning. I tillegg er den beregnet som en introduksjon til spesialistutdanningen i rehabiliteringsmedisin,

geriatri og nevrologi. De fire redaktørene er alle professorer i rehabiliteringsmedisin og har lang erfaring. Det er 64 forfattere, de

fleste leger, men også flere andre fagpersoner med lang erfaring fra rehabilitering og smertemedisin har bidratt.

Det er 36 kapitler i fire hoveddeler. Først er det en allmenn del, som innledes med et kapittel om rehabiliteringsmedisinens utvikling og nåværende plass i helsevesenet. I tillegg er det en beskrivelse av begreper og metode. Dette er naturlig nok knyttet til utviklingen av fagfeltet i Sverige. Videre får leseren en innføring i WHO's International Classification of Function (ICF), ulike måleskalaer og utfallsmål for utredning av kronisk smerte. Dessuten er det en generell innføring i prosesser og arbeidsmetoder innen rehabilitering. Kapitlet om forsikringsmedisin og arbeidsrehabilitering er spesielt viktig, og temaet kunne gjerne vært viet enda større plass.

De to neste hoveddelene, *Utredning og rehabilitering ved smertetilstander* og *Utredning og rehabilitering ved skader og sykdommer i nervesystemet*, er grundige og faglig sett meget gode. Her er det mye å lære om smerteutredning, og det gis mange råd om nyttige registreringsverktøy. Smerter i nakke og korsrygg, nakkesleng, arbeidsrelaterte smerter og fibromyalgi er beskrevet i egne kapitler. Jeg savner likevel en overordnet diskusjon rundt begrepet smerte. I den delen som omhandler skader og sykdommer i nervesystemet, er det lagt vekt på tilstander som byr på rehabiliteringsmedisinske utfordringer og dermed stiller krav til den helhetlige tenkningen jeg synes er rehabiliteringsmedisinens hovedpilar.

I den siste delen, *Utredning og behandling ved andre tilstander*, er rehabilitering av stressrelaterte tilstander, hjerte- og karsykdommer og alvorlige brannskader hos voksne beskrevet. Disse kapitlene er korte og informative, men virker noe løsrevet fra resten av boken.

Rent pedagogisk er boken litt kjedelig. Man ville ha tjent på å bruke flere fotografier, illustrasjoner og pasientkasuistikker for å myke opp teksten. I en bok som er beregnet på grunnutdanning, bør det også være en god ordliste der de vanskelige ordene forklares.

Rehabiliteringsmedisin handler i stor grad om utredning og rehabilitering av smerter og skader og sykdommer i nervesystemet. Dette burde kommet frem i tittelen eller som undertittel. For meg handler rehabilitering om helhet og

samhandling, og dette perspektivet drukner lett i den gjennomgående vekt på smerter.

Dette er en faglig sterk innføringsbok i de to hovedområdene smerter og skader og sykdommer i nervesystemet og kan anbefales både i grunnutdanningene og i de spesialistutdanningene der dette står sentralt. En innføring i rehabiliteringsmedisin som fag fordrer annen litteratur i tillegg.

Lena Lande Wekre

Sunnaas sykehus

TRS kompetansesenter for sjeldne diagnoser

Detaljert kokebok for veiledning i allmennmedisin

Paulman PM, Paulman AA, Harrison JD et al, red.

Precepting medical residents in the office

116 s, tab, ill. Oxon: Radcliffe, 2006.

Pris GBP 30

ISBN 978-184619-102-2

På tross av enkel layout og beskjeden størrelse tar man her mål av seg til å dekke alle sider ved veiledning av kandidater i allmennmedisin. Dette er en bok skrevet for amerikanske forhold, og dens eksplisitte mål-

gruppe er veiledere for 1.–3.-årskandidater (residents) i amerikanske allmennpraksiser. De fem redaktørene, derav tre professorer ved Department of Family Medicine, University of Nebraska College of Medicine, har fått med seg 25(!) medforfattere, de fleste av disse er også professorer.

Det er 25 kapitler i tre seksjoner, med overskriftene *The resident and teaching techniques*, *The teacher and the learning environment* og *Teaching at the next level*. Under disse serveres det så kortfattede kapitler om alle tenkelige sider ved veiledningsvirksomhet – fra praktiske detaljer som planlegging av bespisning, klesvask og transport til mer omfattende emner som etikk, feilbehandling, undervisning av vanskelige kandidater og det å forberede lokalmiljø og praksis på kandidaten.

Bokens udiskutable styrke er dens grundighet og praktiske orientering. For undertegnede, som er veileder i allmennmedisin og praksislærer for sisteårsstudenter fra Bergen, ga den mange nyttige påminnelser. Den er også så konkret og jordnær at den egner seg som håndbok i håndtering av dilemmaer og vanskelige situasjoner.

Men for et norsk publikum er styrken også svakheten. Med en så konkret og til dels stikkordpreget form blir innretningen på amerikanske forhold svært tydelig. For norske veiledere og praksislærere vil mye

av det som er bra i denne allerede være dekket i veilederutdanningen og (i hvert fall for praksislærere tilknyttet Universitetet i Bergen) de årlige praksislærerkursene. Det er også nylig laget en nettbasert håndbok for veiledere i allmennmedisin (1). Jeg tror likevel det vil kunne være et marked for en liknende bok på norsk. Det økte antallet turnusleger og forskrift om veiledet tjeneste fra 1. 1. 2006 gjør at stadig flere kolleger kommer i en veilederrolle. Men denne boken er nok mest for spesielt interesserte.

Torgeir Gilje Lid

Eiganes legekontor

Stavanger

Litteratur

1. Johannessen LB. Unik norsk konsept. Tidsskr Nor Lægeforen 2006; 126: 3348.

Kognitiv terapi ved spilleavhengighet

Hansen M, Skjerve R.

Game over

Selvhjelpsbok for spilleavhengige. 176 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2006.

Pris NOK 250

ISBN 978-82-05-35194-3

Game over henvender seg til spilleavhengige, pårørende, behandlere og andre interesserte. Det er en systematisk og velredigert bok. Språket er presist og lett tilgjengelig, og kasuistikkene, skjemaene og figurene

er oversiktlige og gjennomarbeidet. Dette er blitt en god innføring i kognitiv terapi ved spilleavhengighet som med utbytte kan leses av alle målgrupper.

Første del beskriver spilleavhengighet og konsekvenser av spilleavhengighet, også illustrert gjennom kasuistikker. Man får en innføring i hva pengespill er, en oversikt over forskjellige typer spill, en forklaring på hva som gjør at noen mister kontrollen over spillingen og en redegjørelse for kriteriene for diagnosen spilleavhengighet. Man kan teste seg selv og få bekreftet eller avkreftet om man er i faresonen. Til sist er det i denne delen en beskrivelse av hvordan endringsprosessene ut av avhengigheten arter seg. Andre del er en systematisk gjennomgang av den terapeutiske prosessen, illustrert med kliniske vignetter og spekket med kognitive skjemaer og hjelpemidler. Her vies det også plass til familie og venner og de utfordringene de står overfor. Til sist er det to kapitler om hvordan man kan vedlikeholde positive endringer og forebygge tilbakefall.

Spilleavhengighet er blitt et voksende samfunnsproblem – og et helseproblem som gir økt fare for andre psykiske lidelser og økt dødelighet. De metaanalysene som er gjort, viser at medikamentelle regimer ved spilleavhengighet kan være effektive og at psykologisk intervensjon gir gode resultater både på kort og på lang sikt.

Kognitiv atferdsterapi er den psykologiske behandlingsformen som er best dokumentert. Hovedingrediensene er kognitiv restrukturering, problemløsning, innøving av sosiale ferdigheter og innøving av tenkning og atferd som skal motvirke tilbakefall. I en behandlingssituasjon vil ofte pårørende og venner føle seg hjelpeløse og tilsidesatt. Her tar man hensyn til dette og har både i form og innhold inkludert denne gruppen, noe som øker anvendeligheten og kanskje også kan virke profylaktisk og preventivt.

Et kapittel om medikamentell behandling ved spilleavhengighet samt en oversikt over behandlingsresultater ville vært nyttig, men dette er heller et ønske enn en innsigelse.

Boken kan anbefales alle interesserte. Forfatterne har klart det mesterstykket å lage en fremstilling av problemet og behandlingsprosessen som passer for alle målgrupper – uten at det blir for teknisk eller overforenklet.

Fred Holsten

Institutt for klinisk medisin

Seksjon for psykiatri

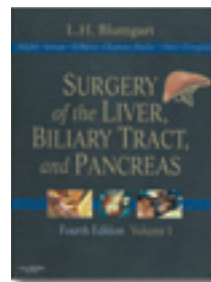
Universitetet i Bergen

Ny utgave av referanseverk om lever- og galleveiskirurgi – og kirurgi i pancreas

Blumgart LH.

Surgery of the liver, biliary tract and pancreas

2 bd. 4. utg. 2 008 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Saunders Elsevier, 2006. Pris USD 439
ISBN 978-1-4160-3256-4

I den foreliggende 4. utgave av L.H. Blumgarts velkjente og høyt verdsatte lærebok i lever- og galleveiskirurgi er nå pancreassykdommer tatt med. Dette tobindsverket fremstår derfor i enda

større grad enn tidligere som en komplett referanse på området. Nytt er også en vedlagt DVD med samtlige av figurene i elektronisk format (ppt, pdf og jpeg). I tillegg innholder den en rekke korte videoklipp, stort sett med beskrivelser av kirurgiske prosedyrer. DVD-en fungerer utmerket både på PC og Mac.